

בלי רשות

כאשר בתי הדין בהאג מרחיבים על דעת עצמם את סמכותם ומחילים אותה ללא יסוד, הם עושים זאת מתוך אמונה שבידיהם מצוי מספיק כוח פוליטי - שכן ישראל בהתנהגותה הפכה את עצמה לטרף קל

קארים חאן, התובע הראשי בבית הדין הפלילי הבינלאומי היעדר רישון עצמי צילום רייטרס

בעקבות הפעולה ברפיה. וכעת גם ניתן להוסיף לכך את גל המחאות האנטישמיות נגד ישראל והעם היהודי, ואת תעמולת הוועדה המתנהלת נגד ישראל ברשת אל-גי'ורה, ומדי פעם גם באמצעי תקשורת נוספים. זהו הרקע הפוליטי שהעניין לבתי הדין הבינלאומיים את התחושה שהם חופשיים לפעול, גם ללא סמכות, נגד ישראל.

כדי לשוות לעצמו תרמית "אובייקטיבית", בחר התובע בבית הדין הפלילי הבינלאומי לצרף לעניין את מנהיגי חמאס. אולם בכך לא יצר "איוון", אלא המחיש את האבסורד שיצר באמצעות "שוויון" כביכול בין טרוריסטים חסרי מעצורים, המנהיגים מכורתי רוצחים, אנשים וחוטפי בני ערובה - לבין מנהיגי מדינת דמוקרטיה, הכפופים למערכת משפט עצמאית שאף העמידה את נתניהו לדין פלילי. לאבסורד הזה מצטרף האבסורד הנוסף, שבו הופכים בתי הדין הבינלאומיים את המשפט הבינלאומי למגנט כרסא (מגילת הכריתות) של הטרוריסטים ולמגן ולמחסה לטרור.

שאלה נוספת היא מדוע חיכתה התביעה של בית הדין שנים כה רבות לפני שנקטה הליכים כלשהם נגד מנהיגי חמאס? יש לזכור שזה למעלה מ-20 שנה חמאס יורה מרצועת עזה רקטות על ישראל. הן מכוונות בראש ובראשונה נגד אזרחים ישראלים. לפי המשפט הבינלאומי מרובר בלי ספק בעבירה.

בית הדין הפלילי, הטוען את טענתו המפוקפקת בדבר סמכותו על רצועת עזה, נמנע עד היום מצעדים נגד חמאס ומנהיגיו. מדוע פתאום נוכר התובע בכך כעת? התשובה לכך היא שלתובע אולי גם לבית הדין אין שום עניין לפעול נגד הטרור של חמאס. כל הם מעניקים לטרור ולמנהיגיו חסינות. כל כוונתם היא לפעול נגד ישראל, אבל פעולה זו הייתה חייבת להיראות "מאוזנת". לכך צורפו מנהיגי חמאס הליך.

צריך לקוות שהקיצוניות של המהלכים הננקטים נגד ישראל במישור הבינלאומי תגרום לריאקציה שמנעם את המשך המעללים הללו. למרבה הצער, הדבר אינו מובטח. מכל מקום נדרש מישראל להתנהל, לפחות כעת, ביתר שיקול דעת, וכצדק ראשון להוכיח לעולם שיש לה ממשלה שאיננה נשלטת על ידי הגורמים הקיצוניים הנכללים בה כיום. ❖

למצרים. ישראל אומנם פינתה בי"ס 2005 את הרצועה, אך לא מסרה אותה למדינת פלסטין.

ניסיון להצטייר כמאוזנים

כאשר בתי משפט מחליטים ללא סמכות להקנות לעצמם סמכות חדשה, הם עושים זאת מתוך הערכה שיש למהלך תמיכה פוליטית, או לפחות שאין כוח פוליטי שיכול לבלום אותם. כך הופכים בתי המשפט לגופים פוליטיים השוקלים שיקולים פוליטיים. שיקולים אלה הם נסתרים ואינם נזכרים בפסקי הדין המנוסחים כלשון משפטית, אולם יש להם משקל רומינגטי. כאשר בג"ץ החליט (כרוב גבולי) להסמיך את עצמו לבטל חוקי יסוד, הוא עשה זאת בהסתמך על גלי המחאות נגד הרפורמה המשפטית ועל כך שממשלת ה-64 של בנימין נתניהו איבדה את האמון של מרבית הציבור.

כאשר בתי דין בהאג מרחיבים ללא סמכות את סמכותם, ומחילים אותה ללא יסוד על ישראל, הם עושים זאת מתוך מגמה להאדיר את כוחם, ומתוך רצון להופיע בכותרות הארציות כגורם בעל משמעות בסכסוך הנמצא במרכז תשומת הלב העולמית. הם גם מאמינים (אני מקווה בטעות) שיש להם הכוח הפוליטי לעשות זאת, שכן ישראל בהתנהגותה הפכה את עצמה לטרף קל.

לידידי ישראל יש כלפיה טענות קשות על הנעשה בשטחי יהודה ושומרון. ההתנהלותי הולכות ורוחקות את הפלסטינים, שאינם זוכים להגנה מספקת. באזורים אלה הנהיגה ישראל שיטה של "משפט כפול", שלא קל להשלים איתה. הישראלים בשטחים כפופים למשפט הישראלי ונהנים ממלוא הזכויות. הפלסטינים כפופים לשלטון צבאי ולבתי דין צבאיים. מצב זה נמשך כ-50 שנה, סימום לא נראה באופן ויש לו אפקט שלילי מצטבר על מעמדה של ישראל.

לאחר הבחירות האחרונות הקים נתניהו את ממשלת ה-64, הממשלה הימנית והקיצונית ביותר בתולדות ישראל. היא נשלטת כפועל על ידי השרים בצלאל שמטריץ' ואיתמר בן גביר. זו איננה ממשלה שיכולה לצפות לאהדת יתר במערב. נתניהו עצמו איבד את האהדה שהייתה לו בעבר, וכדי לזכר שמא הקמת ממשלתו הוא לא תומך אפילו פעם אחת לבית הלבן. לכל אלה יש להוסיף הכרות לא שקולות של שרים בישראל ואת הקרע עם ארה"ב

הדין סמכות לגביו. לכך מצטרפת העובדה שסמכותו של בית הדין מוגבלת למצבי רצח עם - עניין שלא ניתן כלל להאשים בו את ישראל. אבל שוב, הרבר אינו מפריע לבית הדין לקבוע בחוסר סמכות שיש לו סמכות. מכאן לבית הדין הבינלאומי הפלילי.

שיפוט מושתת על אמנה הידועה כ"חוקת רומא". לאמנה זו הצטרפו למעלה מ-120 מדינות, אבל ישראל לא הצטרפה. הסמכות כביכול לגבי ישראל נעוצה בהוראה המפוקפקת שכוחת רומא, המסמיכה את בית הדין לעסוק במעשים שהתרחשו בטרטוריה של המדינות החתומות על האמנה - גם כאשר אלה בוצעו על ידי אזרחי מדינה שאינה חתומה על האמנה.

ארה"ב, שאיננה חתומה על האמנה, כופרת ברך שעורריות זו של רכישת סמכות על אנשיה - חוקקה חוק מיוחד להגנה על חיילים אמריקאים בפני העמדה לדין בהאג, ואכן, כאשר נעשה ניסיון מטעם בית הדין לחקור פעולות של חיילים אמריקאים, הטיל הנשיא דונלד טראמפ סנקציות על שופטי בית הדין ועל התובע, והעניין ירד מהפרק.

בית הדין הוציא גם צו מעצר נגד ורדימיר פוטין בשל המלחמה באוקראינה. רוסיה על הצו נגרו בחקיקה נגד בית הדין ונגד כל מי שמשתף עמו פעולה.

כאמור, גם ישראל אינה חתומה על אמנה זו. הטענה בעניין סמכות בית הדין מושתתת על כך שישראל פועלת בשטחה של מדינה החתומה על האמנה, שהיא כביכול המדינה הפלסטינית. זו כמובן פיקציה גמורה, וככלל, מהו השטח של "המדינה" הפלסטינית, שמעולם לא הייתה מדינה ומעולם לא היה לה שטח משלה? האם זה השטח שנקבע בהחלטת החלוקה של האו"ם מ-1947 (החלטה הכוללת את ירושלים בשליטת האו"ם). החלטה זו לא יושמה מעולם וירדה מהפרק, משום שהפלסטינים ומדינת ערב רדו אותה מכל וכל.

האם שטח המדינה הפלסטינית הוא זה שנקבע בהסכמי שביתת הנשק בין ירון ומצרים לישראל? התשובה שלילית, שכן פלסטין לא הייתה קיימת, וממילא לא הייתה צד להסכמים אלה. יתר על כן, מצרים ויתרה על רצועת עזה ומסרה אותה לישראל (לא לפלסטין) במסגרת הסכם השלום בין ישראל

תופעה שאנו עדים לה בשני בתי הדין הבינלאומיים בהאג ממחישה את האקטיביזם השיפוטי במרעו. ישראל מחזיקה באחד השיאים של האקטיביזם השיפוטי, אך זוהי תופעה עולמית. היא בולטת במיוחד בבתי דין על-לאומיים למיניהם, דוגמת בית המשפט לזכויות אדם בשטרסבורג. היא קיימת בשורה של בתי משפט, ובמרכזם בתי משפט חוקתיים במגוון מדינות - והגיעה גם להאג.

שני בתי המשפט הבינלאומיים בהאג פועלים, ככל הנגוע לישראל, ללא סמכות. אלא שכאן אנו נתקלים בכביה חמורה, הנעוצה בכך שבית המשפט הוא הקובע את גבולות סמכותו. בהיעדר רישון עצמי, רואה עצמו בית המשפט חופשי להרחיב את סמכותו ללא הגבלה - כאשר אין למעשה גוף משפטי המוסמך להעמידו על כך שהוא חורג מסמכותו. נתקלנו בתופעה בישראל, כאשר בית המשפט העליון החליט ללא סמכות להקנות לעצמו סמכות לבטל חוקי יסוד, החלטה שעוררה סמחה גדולה בקרב חלקים נרחבים בציבור. אולם ברור שהנוק מהחלטה זו הוא שלי בהשואה להרס הנגוס על ידי בתי הדין הבינלאומיים.

נפתח בבית הדין הבינלאומי, שאלין מצרפים (ברומה לבג"ץ) את המילה "צדק". סמכותו של בית דין זה מושתתת על הסכמת הצדדים. אם הצדדים לא הסכימו להתדיין בפניו - אין לו סמכות. דרום אפריקה תבעה את ישראל בבית דין זה בדרישה להפסיק את הלחימה נגד חמאס ברצועת עזה. בית הדין הן בתביעה אף שאינו נוגע כלל למדינה וזו עמידה. המלחמה היא נגד חמאס, לא נגד דרום אפריקה.

בית הדין מבסס את סמכותו על כך שישראל חתומה על האמנה נגד השמדת עם ("ג'נוסייד"), הכוללת סעיף שלפיו מסכימים הצדדים לשיפוט של בית הדין הבינלאומי. אבל האם הסכימה ישראל להתדיין עם דרום אפריקה בעניין שאינו נוגע כלל למדינה זו ברור שהתשובה לכך היא שלילית.

אבל בית הדין רואה עצמו חופשי להחליט שיש לו סמכות, ולבטל את חרריה לזכות עמידה ורעיון שאנו מכירים גם בישראל. כך נוצר האבסורד שהיון מקיים עשה שהגוף הטרוריסטי, האחראי לכל מה שאירע, כלומר חמאס, ככלל איננו צד לדין, ואין לבית

tguvot@maariv.co.il